

Till Postkontoret i Jönköping.
Till Postkontorets Kambelare af af-
skrifvelsen meddelar härigenom Kongl. General-
poststyrelsen, att, i sammanhäng med beslutad
indragning vid sinvarande månads utgång
af poststationerna i Yllestad som gån-
gpostlinien Vartofta - Yllestad - Sandhem,
den 1 september 1879, äro en poststation kom-
mer att öppnas vid den stället Vartofta
af Sandhem belagna järnvägsstationen Nät-
törp, hvilken station förut ej var under postlin-
jektionen i Södra järnvägsdistriktet af di-
rekt utöfvelse post med vederbörlig postkupong-
aktiver. Skettat den 17 Mars 1879.

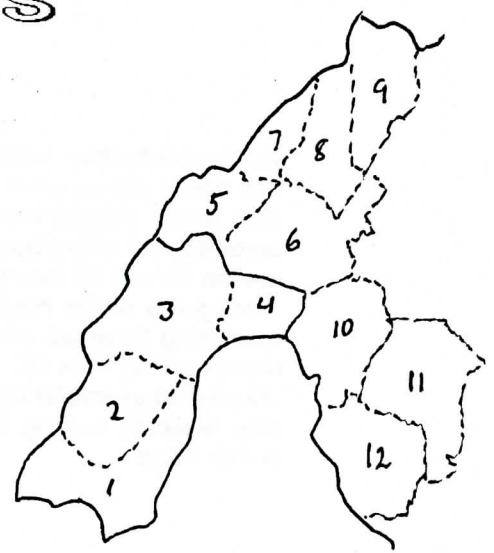
Copyright:
Erik Lindgren

Förlagan tillverkad år 1992
Detta är kopia nr

POST- historia från

FRÖKINDS HÄRAD

VARTOFTA HÄRAD (del)	FRÖKINDS HÄRAD
5. Luttra	1. Börstig
6. Slöta	2. Brismene
7. Falköpings östra
landsförsamling	3. Kinneved
8. Karleby	4. Värkumla
9. Asle	
10. Vartofta-Åsaka	
11. Yllestad	
12. Vistorp	

Förord

Till de extremt små häradena enligt den gamla judiciella indelningen i Västergötland hör Frökinds härad. När jag valt att presentera posthistoria därifrån, tar jag också med några närliggande socknar i Vartofta härad. Återstoden av det sistnämnda omfångsrika häradet har blivit föremål för mina tidigare studier och deras posthistoria har i kortare eller längre uppsatser redovisats i bl a häften nr 122, 167 och 168 av den posthistoriska serien.

Samma system tillämpas i detta häfte som i de flesta tidigare; dvs poststationerna presenteras i den tidsordning de blivit inrättade. Jag är tacksam för synpunkter från mina läsare.

Växjö den 6 juni 1992

Uppdatering

Manuskripten till de 300 första häftena i posthistorisk skriftserie har skrivits under åren 1988 -1995, d v s under en mycket händelserik period i postens historia. Under mellantiden har ganska avsevärda förändringar inträffat, även för de fasta postanstalterna. Jag har därför funnit det angeläget att komplettera häftena med uppgift om de fasta postanstalter, som på något sätt fått status förändrat sedan jag arbetade med manuskripten om dem. Det rör sig i några fall om genomförda indragningar men i de flesta fall om övergång till entreprenad enligt de planer som omfattades av projekt "Nät 92". Oftast är det fråga om "Post-i-butik" med dess variationer, t ex i bibliotek, i livsmedelsaffär, i bensinmack osv.

I några skrifter har jag inarbetat sådana ändringar under respektive ortsavsnitt i förlagorna, men någon gång är det lämpligare att samla ändringarna särskilt, som i detta fall.

Enligt projekt "Nät 92", som bland annat gick ut på samverkan med olika företag för att säkerställa att mindre orter får behålla någon form av lokal postservice, har postkontoren i Kinnarp och Vartofta numera ersatts med entreprenad enligt avtal

i Kinnarp (sid 12) med Servicekontoret och

i Vartofta (sid 4) med Vartofta Handel.

Växjö i november 1996

Erik Lindgren

Vartofta (Slöta socken)

Bland de många förenade poststationer som på grund av en generell överenskommelse mellan Statens Järnvägsbyggnader och Postverket öppnades den 16 februari 1863 fanns en i Vartofta. Stinsen J A Frisell var då i tjänst och blev den förste postansvarige men han avlöstes samma år av stinsen Nils Nilsson. Genom tillkomsten av järnvägen Ulricehamn - Vartofta ökade arbetsbördan och Nilssons efterträdare G Carlsson skrev den 10 juni 1875 till poststyrelsen och begärde löneförbättring. Han påtalade att han måste anlita biträde i stor utsträckning för att klara av postgöromålen som varje vecka bl a omfattade expedition av 42 ankommande och lika många avgående järnvägsposter samt fyra landsvägsposter i ankommande och avgående riktning. På förslag av postinspektionen i västra järnvägspostdistriktet beslöt poststyrelsen den 15 oktober 1875 att höja årsarvodet från 360 till 600 kronor. Till grund för beräkningarna konstaterades bland annat att frimärken hade sålts i Vartofta för 1696 kronor under år 1874.

Genom beslut i maj 1880 övertog stinsen Anders Josef Hansson ansvaret för posten och efter hans avgång 1906 vilade det på järnvägsmännen Lennart Granfelt (1906-1920) och C E Österholm (1920-1921). Ökad trafik gjorde det nödvändigt att skilja post och järnväg åt den 1 februari 1921, varvid Maria Österholm blev föreståndare med poststationslokalen kvar i stationshuset. Den fanns kvar där även när lantbrukaren Paco Gustaf Lindberg tog över med augusti månads ingång 1922. Också efterföljaren Sven Axel Villiam Karlsson (1930-1947) fick svara för postärendena i den centralt belägna lokalen. Sedan han fått sluta blev Hanna Britta Johansson föreståndare den 1 februari 1947 och fick enligt ett särskilt avtal 780 kr om året för lokala transporter mellan järnvägen och den nu utflyttade poststationen. Hon efterträddes i mars 1951 av Gustaf Helmer Hallberg, som varit föreståndare för poststationen i Hörnebo (Tibro 2) sedan april 1949. Han fick vara med om att poststationen höjdes till postexpedition den 1 oktober 1955. Lennart Wallin tog över 1967. Med ny terminologi förvandlades postexpeditionen till ett postkontor 1977. Postutdelningen utgår från Falköping. Förslaget att i samband med centralisering av postutdelningen ändra postkontorets namn från Vartofta till Falköping 5 motarbetades

starkt av samhällets invånare med Valdemar Hagenstål som en av förkämparna. Man lyckades också att få behålla ortnamnet, någonting som på 1980-talet blev allt vanligare vid rationaliseringar. Under 1990-talet gick det till och med i många fall att återfå förlorade ortnamn i postadresserna efter poststyrelsens prövning i varje särskilt fall.

Börstig (Börstigs socken)

Inom Vartofta fögderi öppnades den 1 januari 1875 13 nya poststationer, däribland en i Börstig med förre kronolänsmannen A E Falk som föreståndare. Posten fördes med gående bud till Börstig två gånger i veckan från Kärråkra i Älvsborgs län enligt ett kontrakt med kronolänsmannen A Borg i Hassla. Denne var tillika föreståndare för den samtidigt öppnade poststationen med namnet Kinneved. Det framgår inte av handlingarna vem som i verkligheten gick med posten i egenskap av "underentreprenör" åt Borg.

Falks årsarvode för bestyret med posten i Börstig blev 200 kr. Den aktive kollegan i Kinneved hade 300 kr för motsvarande arbete och i Trädgården, där kronolänsmannen C F Bellander svarade för Hångsdala poststation, åtnjöt han 400 kr om året som föreståndare. Allra lägst betald bland Vartofta fögderis nya poststationsföreståndare var skolläraren J Hallin i Gustaf Adolfs Kapell. Han fick 100 kr i årsarvode.

Utöver kontraktet om gångpost från Kärråkra till Börstig fanns det också ett kontrakt med skolläraren Joh. Kallén i Blidsberg om gångpost mellan Blidsberg i Älvsborgs län och Börstig för 88 öre per mil. Postvägarna varierade mycket och från 1886 användes t ex förbindelsen från Trädets poststation i Kölaby socken (Älvsborgs län) för gångposten till Börstig. Samma år, då poststationen i Börstig efter en törnrosasömn på 6,5 år öppnades på nytt, inrättades också lantbrevbäring onsdagar och lördagar från Börstig till Brismene skolor. Brismene fick för övrigt en egen poststation på det nya seklets första dag med folkskolläraren K E Källqvist som föreståndare mot 50 kr i årsarvode. Där hann det bli byte på föreståndaretjänsten tre gånger på lika många år.

		Gångpost.					
		Blidsberg—Börstig.					
		(Från den 2 april 1875.)					
—	9	f. m.	Blidsbergs poststation.....	F.	6	—	e. m.
1	—	e. m.	Börstigs poststation.....	F.	—	2	e. m.

Innan 24-timmars tid infördes, preciserade man med beteckningarna f.m. resp e.m. i tidtabellerna. Nästa steg var att inrama tid mellan 18.00 och 06.00 för att ange "nattid".

Börstigs poststation drogs in med 1879 års ingång för att ersättas med lantbrevbäring. Motstånd mot indragningen bidrog till att man inte ens kunde utse något kommunombud som den förmedlande länken mellan lantbrevbäraren och de sockenbor som inte kom i kontakt med denne. Kommunalstämman den 15 september 1879 "kunde ej annat än uttala sitt missnöje med den vidtagna förändringen". Initiativtagare till indragningen var poststationsföreståndaren i Kinneved, länsman Borg.

Poststationsföreståndare A E Falk i Börstig hade 10 dagar tidigare skrivit till poststyrelsen att han ansåg sig "pliktig upplysa Kungl. Poststyrelsen att lantbrevbäring enligt min åsikt blir kostsammare än att behålla stationen, därför att denna är belägen inom tvenne län och tre häradar". Ingenting hjälpte och indragningen blev, som nämnts, verklighet den 31 december 1879.

Vid kommunalstämman i Börstigs folkskola den 8 december 1884 fick kyrkoherde C G Thorstensson och ordföranden A P Swensson uppdraget att göra ansökan hos poststyrelsen om att få poststationen åter. Till poststationsföreståndare föreslogs folkskollärare C S Dahlqvist.

Deras framställning ledde till en remissomgång vid vilken länsman Borg i Kinneved helt oväntat tillstyrkte att en poststation skulle inrättas i Börstig med postföring från Trädet. Denna tillstyrkan återtog han i ett nytt brev mindre än två månader senare. Även poststationsföreståndare Philip Lagergrén i Vartofta var emot förslaget men ansåg att en lantbrevbäring borde inrättas från Trädet via Börstig till Brismene. Postinspektör Hugo Winroth i Malmö redovisade ärendet till poststyrelsen den 5 juli 1885 och efter kontakt med länsstyrelsen beslöt poststyrelsen att poststationen i Börstig skulle återinrättas den 1 juli 1886 med C S Dahlqvist som föreståndare.

Klas Emil Håkansson övertog poststationen 1894 men fick fem år senare lämna över den till handlanden Josef Pettersson. Denne erbjöd sig att sköta den för 100 kr om året, vilket understeg Håkanssons arvode med 30 kr. När kommunalstämman i Brismene på hösten 1899 sökte om att få en poststation, åberopade Håkansson sina fem år som föreståndare i Börstig och tillstyrkte med den bakgrunden "på det livligaste Brismene kommuns begäran".

Handlanden Josef Pettersson höll sig kvar som poststationsföreståndare i Börstig halvtannat år tills handlanden Axel Reinhold Peterson tog över, med poststationen förlagd till Smälingsgården vid Börstigs kyrka. Nu blev det en stabil period och i hela 33 år svingade Axel Reinhold datumstämpeln. Den 1 september 1933 blev handlanden Janne Ivar Andersson ansvarig föreståndare, då 25 år gammal. Han sade upp avtalet till den 1 november 1949, då Håkan Anders Bernt Andersson tillträdde. Denne fick uppleva poststationens indragning med augusti månads utgång 1966. Han var också lantbrevbärare och kunde som sådan därefter från sin bil betjäna de få kunder som tidigare besökt honom vid den fasta poststationen.

Postförare mördad

Börstig förekommer i postens annaler med en trist händelse. På postpasset (dvs den posten medföljande förteckningen över antalet postpåsar) gjorde poststationsföreståndare A E Falk följande anteckning den 12 maj efter noteringen att postföraren hade ankommit med påsen till Börstig kl 7.30 på eftermiddagen (väsentligt försenad):

"Orsaken till dröjsmålet anmärkte postföraren Lars Andersson i Kinneved är att han i Brismeneds socken blev överfallen av en person vars namn Lars ej kan uppgiva, så att Lars kom hit från Brismened blodig i huvudet".

Om samma händelse skrev länsman A Borg bl a följande till poststyrelsen den 19 maj 1879:

Vördsammast får jag härmed anmäla att postföraren å linjen Vartofta-Kinneved-Börstig Lars Andersson under Hassla Vestergården under postforslingen åt Börstig den 12 i denna månad på allmänna vägen vid Tånga Haller i Brismened socken av en från skogen framrusande person blivit misshandlad - - och avsomnade han stilla kl 12.15 em".

Den sista tiduppgiften avsåg den 19 maj.

Rättsförhandlingar fördes vid sommaringet med Frökinds härad och Ollebergs fjärding i Leaby den 19 juli 1879, med Per Gustaf Johansson, sedan denne blivit "skäligen miss-

tänkt att hava å postföraren Lars Andersson under Hassla Westergården förövat det våld, varav denne sedermera ljutit döden". För anstiftan till våldet tilltalades vid rättegången Per August Andersson, som hade rannsakats den 7 och 21 juni. Den sistnämnde ville med Johanssons hjälp hämnas på Andersson dock utan avsikt att frånröva honom posten men väl tillfoga honom "sådan misshandel, att i allmänhet det för honom skulle bli ogörligt att i rätten tid framkomma till sistnämnde poststation" (Börstig).

Häradsrätten prövade vid förhandlingarna rättvist att "döma Per Gustaf Johansson, för vilken synnerligen mildrande omständigheter förekommit att för dråp hållas till straffarbete i fem år, - - - och att döma Per August Andersson att för anstiftan till dråpet undergå straffarbete i åtta år och sex månader; och fälles dessutom Per August Andersson att, för det han enligt eget erkännande och vittnens obestridda berättelser, vid auktion den 1 sistlidne april å Svenstorp, Storegården våldfört sig å Johan Fredrik Gustafsson från Kinneved Fröje, så att ringare skada följt - - - böta tjugo kronor till kronan, vilket sistnämna straff laglikmätigt förvandlas till sex dagars straffarbete."

Det gjorda utdraget speglar väsentligheter i det ganska omfattande mål med många vittnesuppgifter som blev den fruktansvärda följden av att Per August Andersson ansett sig ha rätt att hämnas på postförare Lars Andersson. Nävrätten, som för övrigt var mycket subjektiv, kunde ta sig oväntade uttryck.

Det bör ankomma på hembygdsföreningens eldsjälur att vid eventuellt intresse se närmare på denna händelse, som ligger utom ramen för den posthistoria jag normalt ägnar mig åt.

Faleqvarna (Slöta socken)

Frans Johan Olsson i Trien blev föreståndare för den poststation som med namnet Faleqvarna öppnades i Slöta socken den 1 januari 1875. Han fick 180 kr i årsarvode, vilket inte ändrades under poststationens relativt korta livstid. Vid ett sammanträde den 18 juni 1877 på länsstyrelsen i Mariestad kan man säga att ödet för den lilla poststationen avgjordes. Den ingick bland de många skaraborgska poststationer som föreslogs bli ersatta med lantbrevbäring i kombination med ett kommunombud till tjänst för de

sockenbor som inte hade möjlighet att komma i kontakt med lantbrevbäraren. Planerna höll vid poststyrelsens granskning och poststationen drogs in den 31 januari 1879.

Kinneved (Kinnarp) (Kinneveds socken)

Kronolänsmannen A Borg blev föreståndare för poststationen i Hassla som öppnades den 1 januari 1875. Den fick socken-namnet Kinneved. Någon konsekvens eller logik är svår att finna när det gäller val av namn på poststationerna. Många gånger blev det, som här, socknens namn, men inte sällan fick poststationen namn efter den gård där den hamnade. Enstaka gånger var det fråga om rena konstruktioner för att undvika förväxling med snarlika poststationsnamn, som det eljest kunde bli, om man hade stannat för det naturliga namnet.

Borgs årsarvode blev från början 300 kr, det näst högsta som inledningsvis betalades till de 13 poststationsföreståndarna som tillsattes inom Vartofta fögderi med 1875 års ingång.

I anslutning till att Ulricehamn-Vartofta järnväg öppnat en anhaltstation vid Åsarp kom Borg den 15 november 1878 i ett brev till poststyrelsen med synpunkter på viss förändring av postföringen i området. Efter påminnelse från poststyrelsen förklarade landskansliet att "de föreslagna förändringarna varken i finansiellt hänseende torde medföra någon fördel eller i övrigt åstadkomma någon förbättring i postförbindelserna inom orten". Poststyrelsen ansåg därefter inte ärendet böra föranleda till vidare åtgärd.

Den 19 maj 1879 anmälde Borg till poststyrelsen att postföraren på linjen Vartofta-Kinneved-Börstig Lars Andersson vid Hassla Västergård hade blivit misshandlad den 12 maj av en från skogen framrusande person så illa att han avled. I samma brev tog han upp frågan om ändring av postlinjen och efter poststyrelsens hänvändelse till länsstyrelsen svarades därifrån bl a följande den 16 juli 1879:

"I anledning av Kungl.Generalpoststyrelsens skrivelse den 29 nästlidne maj, föranledd av länsmanen A Borgs förnyade framställning om indragning av postlinjen Kinneved-Börstig för Konungens Befallningshavande, då Brismeneds och Vårkumla socknar genom bifall till berörda framställning

skulle berövas förmånen av genomgående post, fortfarande hemställa att berörda förslag måtte lämnas utan avseende. Postlinjen Börstig-Blidsberg bör dock utan särdeles olägenhet kunna undvaras, då brev från Redvägs härad till Börstig samt i omvänd riktning kunna på järnväg över Vartofta och Kinneved befordras. Å Länsstyrelsens sida möter icke heller hinder för indragning av postlinjen Kärråkra-Börstig, varom dock innan frågan avgöres, Konungens Befallningshavande i Älvsborgs län torde beredas tillfälle att sig yttra. Bibehålles postförbindelsen emellan Vartofta och Kinneved och inrättas lantbrevbäring från sistnämnda ställe till Börstig, synes Börstigs poststation ock kunna indragas".

Det var nu en annan inställning till Borgs förslag till ändrad postföring än vad landskansliet visat tidigare. Det blev också beslut om en ändring med viss modifikation men den medförde bl a indragning av Börstigs poststation vid årets slut. Dess föreståndare, kronolänsmannen A E Falk, fick redan i augusti 1879 skriva under ett intyg om att han blivit uppsagd från sin befattning för tillämpning vid det följande årsskiftet. Om relationerna mellan Falk och Borg förtäljer handlingarna intet, men man kan möjligen sluta sig till att de inte var de bästa.

Vad Borg inte hade räknat med när han gjorde upp sitt förslag var väl att hans egen poststation också skulle komma i farozonen. Poststationsföreståndare Gustaf Carlsson i Vartofta skrev i sitt remissyttrande den 7 augusti 1879 bl a följande:

"Mig synes lämpligast att även Kinneveds poststation indrages och lantbrevbäring inrättas mellan Trädets station och Börstig (0.5 mil) samt mellan Åsarps station och Kinneved (0.7 mil); härigenom skulle med beräkning av två turer i varje vecka fram och åter, inbesparas en vägsträcka av 228,8 mil motsvarande en befordringsavgift av omkring 172 kr per år, vartill kommer 300 kr som nu utbetalas till poststationsföreståndaren i Kinneved. Denna förändring med därav följande inbesparing kan mycket väl ske utan att den korresponderande allmänheten eller postverkets portoinkomster därav skulle lida något".

Postmästare Theodor Been i Mariestad biträdde förslaget i sitt yttrande till poststyrelsen den 10 augusti 1879, men Borg kom med stark moteld i ett brev den 3 oktober 1879. Han hjälptes av kronofogden Carlstein genom ett uttalande den 8 oktober, vilket biträdades av landskansliet i ett brev till poststyrelsen tio dagar senare.

Genom indragning av postgången mellan Blidsberg och Börstig skulle Humla socken mista sin genomgående postföring. Detta påtalades vid den ordinarie kommunalstämman i

sockenstugan den 29 oktober 1879 och stämmans ordförande J Smedberg begärde i ett brev till poststyrelsen den 11 november att få postgång mellan Blidsberg och Humla med två turer i veckan. Vid detta fäste poststyrelsen inte något avseende vid föredragning den 17 november. Här kan nämnas, att Humla socken år 1903 förgäves gjorde framställning om att få en poststation. Därom har jag berättat i ett kapitel i boken "Humlegubbar".

I den nya organisationen från 1880 års ingång antogs till gångpostförare mellan Vartofta och Kinneved samt mellan Kinneved och Börstig Pehr Johan Johansson i Kotarp. Han fick kr 1:50 per tur fram och åter för den förstnämnda sträckan och kr 1:68 för sträckan mellan Kinneved och Börstig.

I samband med vidtagna åtgärder för att återinrätta poststationen i Börstig från den 1 juli 1886 uttalade sig postinspektör Hugo Winroth i Malmö i ett brev till poststyrelsen den 5 juli 1885 på följande sätt om Borgs försök att avstyra omorganisationen genom att motsätta sig indragning av lantbrevbäringen mellan Kinneved och Börstig:

"Visserligen har poststationsföreståndaren i Kinneved avstyrkt denna indragning, men torde han hava hämtat sina skäl härför mindre från själva behövligheten att bibehålla sagde linje än från fruktan att poststationen i Kinneved, efter poststationens i Börstig inrättande och indragningen av den direkta förbindelsen dit, skulle i posttrafik bli så obetydlig, att det skulle kunna ifrågasättas, om poststationen i Kinneved ej skulle kunna indragas, något som utan tvivel, såvida ej kronoposten anses lägga hinder i vägen härför, skulle kunna låta sig göra, om gångposten Vartofta-Kinneved ersatts med lantbrevbäring å samma linje varigenom Postverket besparas det till poststationsföreståndaren i Kinneved nu utgående jämförelsevis höga arvodet av 300 kr."

Kronofogde Carlstein motsatte sig indragning av poststationen i Kinneved och skrev bl a följande i ett brev till landskansliet den 15 december 1885:

"Att Kinneveds poststation skulle indragas och lantbrevbäring anordnas mellan Kinneved och Vartofta anser jag icke lämpligen böra bifallas, enär Kinneved är en större folkrik kommun, som bör kunna göra anspråk på att få behålla den postkommunikation, som hittills varit anordnad. Om poststation inrättas i Börstig och lantbrevbäringen från Kinneved till Börstig indrages, kommer otvivelaktigt göromålen att minskas vid Kinneveds poststation, varför stationsföreståndarens avlöning skäligen bör kunna minskas med belopp motsvarande kostnaden för poststationen i Börstig".

Även landskansliet avstyrkte indragning av poststationen och Borg förklarade sig i ett brev till poststyrelsen den 22 mars 1886 "ej kunna ingå på nedsättning av det från början av denna poststations öppnande från och med år 1875 utgående arvode 300 kronor enär under tiden postsparbanksgöromål tillkommit utan förökad ersättning".

Skolläraren i Kinneved J P Kjellén gav sig nu till känna och skrev den 2 mars 1886 till postinspektör Winroth att han var villig att sköta poststationen för 200 kr om året. Ur brevet finner jag värt citera följande:

"Förutom det, att länsman Borg är mycket överhopad av sina till länsmansbefattningen hörande göromål är han en förmögen karl, vadan han icke alls är i behov av denna inkomst. Dessutom önskar verkligen folket i trakten att poststationen bleve förlagd till skolan, emedan de lättare fingo sin post med skolbarn, som spridas minst 3/4 mil åt alla väderstreck från skolan räknat".

Nu skyndade sig Borg att gå med på lönesänkning till 225 kr per år, räknat från och med den 1 juli 1886, då poststationen i Börstig skulle öppnas. Detta accepterades och Borg fortsatte att hantera postärendena och fick till och med uppleva höjning av sitt årsarvode till 350 kr innan han lämnade över ämbetet till kronolänsman Carl Reinholds i november 1902. När denne fick förordnande på annat håll, tog volontärkorpralen Birger Ferdinand Gustafsson över poststationen den 1 oktober 1904, följt ett halvt år senare av hemmansägaren Frans Gustaf Henriksson. Detta provisorium varade inte så länge, men när Reinholds återvände, fick han ta ställning till förslaget om att dra in poststationen i samband med att järnvägen mellan Ranten och Limmared togs i bruk för allmän trafik. Ett förslag hade gjorts upp, vilket i vad gäller Kinneveds närområde godkändes av Reinholds. Det var ursprungligen avsikten att flytta poststationen till Slutarp, men efter framställning fick järnvägsbolaget tillstånd att uppföra en järnvägsstation i **Kinnarp** helt nära Hassla, där Kinneveds poststation låg. Där blev med indragning av Kinneveds poststation järnvägsstationens föreståndare Carl Victor Sjöstrand ansvarig även för postservicen. Han hade skaffat sig erfarenhet av postarbete vid den förenade poststationen i Tannefors i Östergötland. Platsvaken Ida Maria T Johansson tog över ansvaret efter honom (1925-1939) följt av Valborg Astrid Margareta Johansson (1939-1972).

Poststationen skildes från järnvägen den 1 februari 1972 och döptes samtidigt om till Falköping 3. Då anslöts postkunderna i Slutarp till Falköping 3 (Kinnarp). Ingrid Pettersson tog hand om posten i nya lokaler, hyrda av Kinnarps Kontorsmöbler. Hon gjorde sin sista arbetsdag på hösten 1989 och ett år senare fick postkontoret (som termen varit sedan 1977), åter heta Kinnarp från den 1 oktober 1990.

Wistorp (Vistorps socken)

Med 1875 års ingång öppnades en poststation i Wistorp. Där blev skolläraren Tobias Sandblom utsedd till föreståndare med 150 kr i årsarvode. Den nordost om Vistorps socken liggande Yllestads socken inom samma pastorat fick däremot inte någon egen poststation vid samma tillfälle. Avsaknaden av en sådan framhölls vid den ordinarie kommunalstämman i Yllestads sockenstuga den 13 december 1875. Ur protokollet hämtas följande:

"Som en poststation finnes inom pastoratet, förlagd i Wistorp, så ansåg man att en ny station ej gärna kunde bewiljas, utan beslutade att ingå till Kungl. Generalpoststyrelsen med ansökan om denna stations förflyttande till Yllestad, såsom varande den inom pastoratet lämpligaste platsen för poststationen, och uttalades för denna förändring följande skäl: 1:o att poststationen i Wistorp är belägen nära den ena gränsen av pastoratet, varemot Yllestad är beläget ungefär i dess centralpunkt, 2:o att till och från Yllestad är betydligt större postförsändelser, än vad förhållandet är i Wistorp, samt 3:o att de fleste tjänstemän inom pastoratet äro boende i Yllestad".

En framställning i ärendet till poststyrelsen daterades den 29 februari 1876, åtföljd av en ansökan av skolläraren P O Andersson i Yllestad om att bli föreståndare för den flyttade stationen. Poststyrelsen remitterade ärendet till landskansliet i Mariestad den 7 mars 1876, varifrån ansökningsförrordades innan vederbörande länsman eller kronofogde ens var tillfrågade. Från postskjutsaren A Johansson i Strängsgården, Vistorp, inhämtades ett intyg att han ingick på att skjutsa posten på oförändrade villkor, medan länsman F Ganander i Wättak i ett brev den 6 april 1876 uppgav "att väglängden genom ifrågasatta ombytet av poststation icke blir ändrad". Poststyrelsen beslöt där-

efter vid föredragning den 15 april 1876 om poststationens förflyttning, "dock inte förrän kontraktet med poststationsföreståndaren i Wistorp upphört". Sedan postinspektören i Göteborg hade bekräftat uppsägningen av Tobias Sandblom i ett brev den 26 april, beslöt poststyrelsen den 1 maj 1876 att poststationen i Wistorp skulle dras in den 31 juli och en ny öppnas i Yllestad den 1 augusti 1876. Av beslutet framgick att stämpel och sigill skulle insändas till poststyrelsens persedelförråd, medan övriga inventarier skulle "flyttas från gamla till nya stationen".

Att det mellan Kungl. Generalpoststyrelsen och underleknad den 8 December 1875 uppnått hade kontrakt, om bestridande af poststationens föreståndarebefattningen i Wistorp, denna dag blifvit af nämnde Kungl. Styrelse uppsagt, erkännes härmed.

Wistorp den 25 April 1876.

Tob. Sandblom

Per Olof Andersson skrev den 28 september 1877 till poststyrelsen att han ansåg det dittills utbetalade årsarvodet på 150 kr var för lågt och sade upp sig villkorligt. Han var villig att teckna ett nytt kontrakt om han fick lönen höjd till 250 kr med ingången av 1878.

Brevet föranledde poststyrelsen att skriva till landskansliet i Mariestad och be om förslag på en annan föreståndare. Någon sådan fanns inte men Andersson gick med på att fortsätta med oförändrad lön.

Den 11 december 1878 skrev ägaren av Kettilstorps egendom till poststyrelsen och föreslog att poststationen i Yllestad skulle flyttas till Kättilstorps järnvägsstation som hade öppnats den 15 november 1878 vid stambanan på delsträckan mellan Vartofta och Sandhem. På detta nappade poststyrelsen genast, inte minst därför att gångpostlinjen mellan Sandhem och Vartofta kunde dras in om poststationen flyttades den förhållandevis korta sträckan.

Postföraren Sven Andersson i Wistorp blev uppsagd och med iakttagande av tre månaders varsel kunde omorganiseringen genomföras den 1 april 1879. Därmed upphörde postnamnet Yllestad, vilket liksom det ursprungliga Wistorp blev ganska kortlivat.

Kongl. General Poststyrelsen.

Stockholm.

1878 den 16 dec. anm. i Klyps. och exp. skrif.
till K.B. och j.k. i Yllestad. Så vänligt
från båda.

Enär härstädes vid min egendom Kättilstorp nu den 15 November detta år är öppnad en för allmän trafik uppläten jernvägsstation, anhåller jag i underdänighet på fästa Kongl. General Poststyrelsens uppmärksamhet uppå, att den nu befintliga gångspadlinien Sandhem, Yllestad Wartofta alltförval kunde indragat om poststationen Yllestad blifve förflyttad till härvarande nyanlagda jernvägsstation. -

Detta anser jag skulle för Kongl. Poststyrelsen falla sig billigare och för allmänheten ändamålsentligare än hvad nu är fallet. - Det förefaller mig något onaturligt, att li härstädes finnes en jernvägsstation, poststationen, som är belägen ungefär 10 mil ifrån jernvägsstationen, icke med densamma är förenad, alldenstund förutnämde skäl här

förefinnas.

Skulle detta anförande hos Kongl. General Poststyrelsen vinna benägen åbänka skulle såvä undertecknad som den här omkring liggande allmänheten vara synnerligen tacksamma.

Med underdänighet.

J. A. Swensson.

Kättilstorp d. 11 Dec. 1878.

Kättilstorp (Yllestads socken)

Stationsmästaren H Forsberg, som funnits på plats sedan Kättilstorps jernvägsstation öppnades den 15 november 1878 fick från den 1 april 1879 också ansvar för posten med 180 kr i årsarvode för denna del av arbetet. De som bodde i Vistorp eller i Åsaka behövde emellertid inte bege sig till Kättilstorp för att få postärenden uträttade, för lantbrevbäringslinjer blev inrättade från Sandhem till Vistorp och från Vartofta till Åsaka på förslag av kronofogde Carlstein i dennes brev den 12 april 1879 till länsstyrelsen.

Johan Magnus Pettersson tog över den förenade post- och jernvägsstationen i Kättilstorp den 1 juli 1894 och därefter svarade följande jernvägsmän för postservicen: Per Johan Gustafsson (1902-1909), Anders August Johansson Lindgren (1909-1910), Frans Oskar Holmberg (1910), Carl August Fredriksson Borg (1910-1915), Erik Valdemar Käck (1915-1916), Svante Djuréen (1916-1918), Sven Gabriel Lagerstedt (1918), C A Svensk (1918-1921), Ivar Rosendahl (1922), G R Kindlund (1922-1927), Erik Arvid Reinhold Lindberg (1928-1938), Otto Emil Nilsson (1938-1942),

Sigfrid Joachim Kittendorff (1942-1949), August Helge Abrahamsson (1949-1957) och Stig Johan Nilsson (1957-1971) Poststationen drogs in med april månads utgång 1971. Den ersättande lantbrevbäringen förstärktes med ett postombud. Detta var i verkligheten lantbrevbäraren. Under en eftermiddagstimma var han stationär i en lokal i samhället. Från och med maj 1979 ändrades detta system och Kättilstorp fick ett s k postställe. I dess datumstämpel fanns dubbla namn, FALKÖPING 1 - KÄTTILSTORP. Med 1986 års ingång blev termen ändrad från postställe till postkontor. Det visade sig inte bärkraftigt och den 1 juli 1990 drogs det in. Under tre månader var postadressen 521 95 FALKÖPING men från den 1 oktober 1990 ändrades den till 521 95 KÄTTILSTORP. Samtidigt fick ett antal andra orter i landet tillbaka sina ursprungliga postadresser.

Åsled (Åslätt) (Åsle socken)

Med 1875 års ingång öppnades en poststation i Åsled. Till föreståndare antogs kantor S Rosén. Hans årsarvode blev 200 kr. Poststationen var föga frekventerad och gick med underskott vid jämförelse mellan arvodet och frimärksförsäljningens omfattning. Det var därför ganska naturligt att poststationen föreslogs till indragning när man planerade för lantbrevbäring. Förslaget realiserades med februari månads ingång 1879.

Flera försök gjordes att få poststationen tillbaka. Om några av dem berättas på sid 25-27 i häftet "Kortlivade postnamn i Västergötland" (häfte 185 i den posthistoriska serien).

Det skulle gå nära nog fyra decennier innan man hade framgång i strävan att få poststationen tillbaka. Vid en extra kommuallstämma med Åsle socken den 28 januari 1918 fick kyrkoherde Karl E Karlsson uppdraget att skriva till poststyrelsen för att be om bättre postförhållanden.

Ärendet samordnades av postdirektionen i Göteborg med en framställning den 15 februari 1918 om bättre postförbindelser för Tiarpes socken och ett förslag i oktober 1917 att inrätta lantbrevbäring mellan Falköping och Åsle.

Dessutom förelåg en framställning om att en poststation skulle inrättas vid Valtorps hållplats på Västra stambanan mellan Falköping-Ranten och Stenstorp.

För att kunna genomföra de ändringar som planerades fick postdirektören enligt poststyrelsens beslut säga upp ett par lantbrevbäringskontrakt. Ur postdirektörens sex maskinskrivna foliosidor långa framställning den 10 maj 1918 har jag valt att citera följande för att någorlunda belysa en del av komplexet:

"Inom det vidsträckta och till stor del tätt befolkade område, som begränsas av stambanesträckorna Falköping/Ranten - Vartofta och Falköping/Ranten - Stenstorp, järnvägssträckorna Stenstorp - Svensbro och Svensbro - Tidaholm samt järnvägen Tidaholm - Vartofta finnes endast en enda lantpoststation, nämligen den nära Ekedalens järnvägsstation å linjen Svensbro - Tidaholm belägna poststationen i Dimboby. Det torde vara uppenbart, att tillkomsten av en centralare belägen poststation inom området skulle dels innebära väsentlig fördel för allmänheten, dels ock, genom att en lämplig belägen utgångspunkt för erforderliga lantbrevbäringslinjer erhöles, underlätta lantbrevbärarens ordnande på ett både för allmänheten och ur trafiksynpunkt gynnsamt sätt.

Bland de orter, som kunna komma i fråga såsom sådan stöd-jepunkt, synes postdirektionen Åsle vara den lämpligaste. Av den tidigare skriftväxlingen framgår, att tanken på en poststation i Uddagården måst övergivas.

Den direkta förbindelsen mellan Falköping och en poststation i Åsle anses böra anordnas genom åkande lantbrevbäring över Uddagården, som nu betjänas av lantbrevbäraren å linjen Vartofta-Karleby-Vartofta. I syfte att bereda nuvarande lantbrevbäraren å linjen Stenstorp-Mularp, arrendatorn Sanfrid Jonsson, fortsatt tjänstgöring, som han efter snart 30-årig tjänstetid alltjämt önskar, vill postdirektionen föreslå, att den ifrågasatta linjen Falköping-Åsle utsträcker till Mularp."

Socialt tänkande hade nu börjat skymta i sammanhang med postverkets omorganisationer. Jag underlåter att här citera ytterligare delar av postdirektionens framställning. De skulle belysa mera av förändringar utanför Åsle socken. Utredningen utmynnade i en hemställan om poststyrelsens beslut att en poststation skulle öppnas med namnet **Åslätt** och att åkande lantbrevbäring med fyra turer i veckan skulle inrättas på en 14 km lång linje Falköping-Mularp. Poststyrelsen lämnade sitt bifall och omorganisationen trädde i kraft den 1 juni 1918, samtidigt som en förenad poststation öppnades i Valtorp, oberoende av ärendet om poststationen i Åslätt.

Till föreståndare för den nya poststationen i Åslätt antogs folkskolläraren Karl Arthur Andersson (med namn Arnling från 1923). Det framgår inte av poststationskorterna som ligger till grund för min redovisning av föreståndare, men den muntliga traditionen gör gällande att det var fru Hildur Hallenberg som i realiteten svarade för poststationen under de två första åren. Hon var syster till Arthur Arnling.

Efter 24 år överlämnade Arnling poststationen den 1 augusti 1942 till Elsa Dagmar Marie Arnling. Hon hade sannolikt tidigt biträtt honom och kanske mer eller mindre på egen hand klarat postärendena. Den 1 juli 1947 blev Elvi Viktoria Gustafsson föreståndare. Hon fick vara med om den nya tidens strukturrationalisering som bl a medförde poststationens indragning den 1 april 1970. Bara 25 hushåll var då direktbetjänade av poststationen och de kunde med lätthet anslutas till lantbrevbäringen mellan Åslätt och Fårdala, som betjänade 157 hushåll. Denna lantbrevbäring ändrades samtidigt att utgå från Falköping. Postmästare Harry Skalin i Falköping besökte, som sig bör, poststationen i Åslätt på fru Gustafssons sista tjänstgöringsdag.

Brismene (Brismene socken)

Vid den ordinarie kommunalstämman i Brismene den 1 mars 1899 behandlade protokollets fjärde paragraf frågan om socknens postangelägenheter. Kommunalnämnden utsågs att upprätta en ansökan till poststyrelsen om att få en poststation. Denna skrevs av folkskollärare Klas Emil Håkansson i grannsocknen Börstig. Han hade varit poststationsföreståndare i Börstig under fem år. I ansökan framhölls bland annat följande:

"Större delen av Brismene, beläget över 6 km från Börstig poststation, är mycket vanlottat i postalt hänseende, långt som det är till Börstig eller Kinneved, vadan mycket som allmänheten kunde uträtta genom brev m m gör den lika gärna genom resor".

Postmästare Björck i Ulricehamn fick ärendet på remiss och svarade bl a följande den 4 november 1899:

"Då den föreslagna poststationsföreståndaren skulle nöja sig med ett årsarvode av femtio kronor, skulle ju ej någon vidare kostnad uppstå för postverket, varför jag anser mig böra förorda en poststations öppnande i Brismened".

Det uttalandet torde inte ha varit värt så mycket för den fortsatta handläggningen, men kronofogde Carlstein uttalande sig också, om än vagt, för en poststation, men han varnade för att en blivande föreståndare snart nog skulle komma med fordran på löneförhöjning.

Postinspektör Adolf Malmgren i Göteborg tycktes också ta relativt lätt på ärendet och hemställde hos poststyrelsen om att en poststation skulle öppnas i Brismene skolhus. Det gick poststyrelsen med på och från den 1 januari 1900 antogs folkskolläraren K E Källqvist till föreståndare. Han följdes från 1902 års ingång av folkskolläraren August Lüberg, som i sin tur avlöstes den 1 april 1903 av folkskollärare Josef Högberg. Han lyckades från 1904 års ingång få 150 kr i årsarvode.

Den 18 november 1911 flyttades poststationen från skolan till handelsaffären, där Johan Emil Westerdahl tog hand om ruljangsen, först som vikarie och från 1912 års ingång som ordinarie. Han överlämnade poststationen den 1 juli 1930 till handlanden Karl Teofil Johansson. När denne blev utnämnd till poststationsföreståndare i Ulvstorp från den 1 augusti 1963, beslöt poststyrelsen att inte låta tillsätta någon ny föreståndare. Rosa Johansson fick vikariera och den 1 september 1966 var sagan all för poststationen i Brismene. Samtidigt drogs poststationerna i Börstig och Kärråkra in. Den bilburne lantbrevbäraren trädde i stället och Rosa Johansson fick tackord och blomster av postmästare Olof Ekström i Ulricehamn som kom på besök avslutningsdagen.

Börstig—Brismened—Börstig.				
(Från den 3 januari 1900.)				
O. L.	—	9,30		} Börstigs poststation (Smälingsgården)..... Tornarp Döfve Vestorps suteri
O. L.	10,30	10,45	0,9	
O. L.	12,0	12,30	0,4	
O. L.	1,30	—	1,3	
				Brismeneds poststation (folkskola) Börstigs poststation (Smälingsgården)..... Postföringen å linien ombesörjes af lantbrevbärare.

Detta är tidtabellen efter tillkomsten av poststationen i Brismene. Poststationernas lägen angavs ofta i tidtabellerna med petitstil. Även platser utan poststationer angavs med sådan stil.

Socknar utan egna poststationer

Ofta stöter man på handlingar i arkiven som uttalar besvikelser hos invånarna i socknar som blev utan egna poststationer när postverket tog ansvar för kronobrevbäringen. Ibland har framställningar lett till att nya poststationer öppnats, men många gånger har sockenrepresentanterna fått skriva förgäves till poststyrelsen. Det fanns också socknar, vars invånare tidigt fann sig i sin situation. Man kan väl tro att det var på det sättet när man bland tusentals dokument inte hittar något som avslöjar missnöje. Troligt är dock att sökande i de lokala landsbygdsarkiven kan leda till fynd som ger en annan bild än tillfredsställelse med postgången som den var.

I detta häfte berör jag två poststationslösa socknar, en som lät höra av sig med önskan om en egen poststation, och en som tycks ha funnit sig väl till rätta med lantbrevbäring.

Luttra

Luttra församling söder om Falköping ansåg sig missgynnad i samband med den omorganisation som innebar att postverket tog ansvar för kronobrevbäringen. Vid kommunalstämman den 18 februari 1875 utsågs P G Johansson i Gatugård och C Gustafsson i Lillegård att i brev till poststyrelsen framföra stämmans synpunkter. De framhöll i brevet att fjärdingsmannen enligt gällande bestämmelser inte hade skyldighet att besöka ett postkontor utanför sitt tjänstgöringsdistrikt för att lämna och hämta post. De framförde också stämmans "önskan att få en poststation inrättad i Luttra by, belägen 1/2 mil från Falköpings postkontor eller att Kungl. Postverket ville avlöna ett postbud som forslade icke allenast kronofjärdingsmannens försändelser utan även kyrkoposten och kommunens övriga tjänstemäns brev, vilka fått begäna den förra kronobrevbäringen, en gång om veckan fram och åter mellan Falköpings postkontor och Luttra by".

Ärendet föredrogs i poststyrelsen den 19 mars 1875 och ansågs inte "böra till vidare åtgärd föranleda".

utdrag af Protokoll hållet vid
den kommunalstämman med
Luttra bys och uti närvarande stäm-
mas den 18 februari 1875

N. 2. Stämmans ledamöter utgjog P. G. Johans-
son i Gatugård och C. Gustafsson i Lillegård att med
skrifvelse hos Kong. General Poststyrelsen ^{ankända} sökt
att Poststation belägen inom Luttra kommun
inrättad eller att ett Postambud måtte af
Postverket aflönas

utskrifva
P. G. Johansson
Gustafsson den 19 februari 1875 af
P. G. Johansson A. F. Lindquist
uppläst i Luttra kyrka den 28 februari 1875
J. H. Helén
utdrag af Rättighetshäften
P. G. Johansson
ordf. i Luttra bys
kommunalstämman

Vartofta-Åsaka

Två modersocknar och tre annexsocknar i Västergötland med namnen Åsaka gjorde det nödvändigt att nammässigt skilja dem åt. De fick därför prefix med namnen på de härader de tillhörde, nämligen Väne-Åsaka i Älvsborgs län samt i Skaraborgs län de fyra Barne-Åsaka, Kållands-Åsaka, Skånings-Åsaka och Vartofta-Åsaka.

Jag har inte funnit några handlingar som berör den sistnämnda socknen utöver tidtabeller för den lantbrevbäring som tidigt kom till stånd. Tack vare den slapp Åsaka-borna att färdas till poststationen i Vartofta för att hämta och lämna post. Det hade de före lantbrevbäringens tillkomst kunnat göra sedan den 16 februari 1863, då den förenade post- och järnvägsstationen öppnades i Vartofta. Dessförinnan hade de fått vända sig till postkontoret i Falköping i sådana ärenden. 1872 års postortlexikon visar inte att socknen höll sig med någon lösväska på Vartofta. Den ringa korrespondens som förmodligen förekommit utöver kronoposten var sannolikt inte större än att var och en själv eller genom skickebud fick ombesörja postärendena.

Åsaka-borna fick post två gånger i veckan med lantbrevbäraren. Här nedan återges en av de första tidtabellerna för denna postbefordran.

<i>Landtbrevbäring:</i>								
143.								
Wartofta—Åsaka.								
(Från den 25 mars 1882.)								
O. L.	—	11,0	0,8	Wartofta poststation	O. L.	2,0	—	
				Stensholmen				
				Öja by				
				Öjevalla				
				Stenhusgården				
				Åsaka kyrkoherdeboställe				
O. L.	12,0	—		Åsaka (Backgården)	O. L.	—	1,0	

Tidtabeller för lantbrevbärare var ganska detaljerade. Men det fanns bara sex avlämningsställen på den 0,8 mil långa linjen till Backgården i Åsaka.

Karleby

Vid kommunalstämman i skolan i Karleby den 18 januari 1881 påtalades de dåliga villkor som gällde för socknens postgång. Skolläraren Gustaf Källén, som under flera år hade svarat för hämtning av kommunens post i Falköping, hade av sagt sig uppdraget. Under sammanträdet yrkade kommunalordföranden, fjärdingsmännen och klockaren på att en särskild väska och ett postbud minst två gånger i veckan skulle bekostas av kommunen. Men stämman ansåg

"att kommunen i och för denna sak ej borde göra mera uppoffringar än andra kommuner, där Kungl. Poststyrelsen ombesörjt att dels mindre postkontor finnas och dels inlämningsställe och gångposter blivit inrättade".

Man syftade här på de lyckligt lottade församlingar som fått egna poststationer när kronobrevbäringsansvaret överfördes på postverket 1875 och på de socknar som efter 1878 hade fått lantbrevbäring (oftast på bekostnad av en nära dessförinnan inrättad poststation).

Kommunen ville inte ta på sig kostnaden för lösväskan och postbudet och stämman anhöll "att kommunalordföranden ville ingå till Kungl. Generalpoststyrelsen med underdånig framställning och bön, att Kungl. Poststyrelsen täcktes rangera om gångpost mellan Falköping och Karleby".

Kommunalstyrelsens ordförande var just Gustaf Källén. Han skickade framställningen till poststyrelsen den 8 februari 1881. Utan remissbehandling av ärendet försågs det vid föredragning den 17 februari 1881 med anteckningen att det ej ansågs "böra till vidare åtgärd föranleda".